

Miechów, 27.10.2024 r

dr inż. Jan Karczmarski
Nadleśniczy Nadleśnictwa Miechów

**Stanowisko Nadleśniczego Nadleśnictwa Miechów
w sprawie utworzenia lasów o zwiększonej funkcji społecznej wokół miasta Krakowa
na terenie nadleśnictwa Miechów**

W związku z procesem konsultacji w sprawie utworzenia lasów o zwiększonej roli społecznej wokół miasta Krakowa na podkreślenie zasługuje niewątpliwa potrzeba wypracowania nowego podejścia do lasów, w których funkcją wiodącą miała by być realizacja potrzeb społecznych. Konieczne jest wysłuchanie stanowisk wszystkich zaangażowanych w proces konsultacji stron, z uwzględnieniem nie tylko mieszkańców miast ale także wszystkich interesariuszy, w tym społeczności lokalnych, samorządów, organizacji społecznych działających na terenie nadleśnictw objętych konsultacjami, organizacji i stowarzyszeń realizujących na terenie lasów różne pomysły czy projekty, niejednokrotnie realizowane we współpracy z lokalnymi nadleśnictwami. Wypracowana koncepcja lasów społecznych, w moim przekonaniu powinna być wyważonym kompromisem pomiędzy potrzebami określonymi przez przedstawicieli społeczeństwa, a wiedzą i doświadczeniem gospodarujących w lasach leśników, którzy w jak najlepszej wierze realizują koncepcję lasu wielofunkcyjnego, wynikającą z obowiązującej ustawy o lasach.

Niestety dotychczasowy przebieg konsultacji wskazuje na daleko idące rozbieżności pomiędzy stanowiskiem i koncepcją przedstawioną przez cztery Nadleśnictwa zgrupowane w RDLP w Krakowie, a najdalej idącą koncepcją przedstawioną przez stronę społeczną reprezentowaną przez Panią Annę Treit. Rozbieżności te dotyczą zarówno obszaru jaki ma być włączony do lasów o zwiększonej roli społecznej wokół miasta Krakowa, jak i co do koncepcji postępowania w wyznaczonych obszarach. Różnimy się także co do oceny konsekwencji wprowadzenia wyłączeń i daleko idących ograniczeń gospodarki leśnej. Wydaje mi się, że przy tak silnych rozbieżnościach i niepewności co do rzeczywistych konsekwencji proponowanych zmian, powinno zostać zastosowane postępowanie ostrożnościowe i raczej ewolucyjne niż rewolucyjne.

Proponowana przez stronę reprezentowaną przez Panią Annę Treit koncepcja lasów społecznych wokół miasta Krakowa jest propozycją bardzo daleko idącą. Wyznaczony przez wymienioną stronę obszar lasów społecznych na terenie Nadleśnictwa Miechów w znacznym zakresie obejmuje swoim zasięgiem tereny nie powiązane funkcjonalnie z miastem Krakowem. Ponadto ten znaczny obszar koncepcji nie został skonsultowany ze społecznościami lokalnymi. W składzie zespołu nie znaleźli się przedstawiciele trzech powiatów: miechowskiego, olkuskiego i proszowickiego, a także zabrakło reprezentantów 12 gmin w tym tych, w których znajdują się lasy o znaczącej powierzchni (gminy Słomniki, Skąpa, Trzyciąż, Gołcza, Miechów, Raławice, Radziemice) proponowane w koncepcji strony społecznej. Ze względu na nadspodziewanie duży obszar proponowanych lasów społecznych w procesie konsultacji nie mogły zostać uwzględnione liczne organizacje lokalne, w tym także te które od lat współpracują z Nadleśnictwem Miechów. Zaznaczam, że Nadleśnictwo Miechów nie było informowane o potrzebie zaproszenia wymienionych jednostek samorządu lokalnego i organizacji społecznych z tak rozległego obszaru. Trzy gminy reprezentowane w procesie konsultacji, stanowią jedynie ułamek obszaru objętego koncepcją strony społecznej. Wydaje się zatem, że prowadzone konsultacje są obciążone wadą braku właściwej reprezentacji.

Bardzo duży zakres wyłączeń z gospodarki leśnej oraz daleko idących ograniczeń moim zdaniem zwiększa ryzyko wystąpienia negatywnych następstw o charakterze przyrodniczym, społecznym i ekonomicznym. Do wyłączeń zaproponowano w Nadleśnictwie Miechów ponad

3700 ha lasów, a cały obszar proponowanych lasów społecznych obejmuje prawie w całości pięć leśnictw na dziewięć funkcjonujących w Nadleśnictwie Miechów.

Zwrócić należy uwagę, że proponowane wyłączenia obejmują w wielu przypadkach oddziały (wyłączenia) leśne, w których moim zdaniem dalsze prowadzenie gospodarki leśnej sprzyjało by poprawie stanu środowiska leśnego, chociażby w przypadku wymagających przebudowy drzewostanów z przeważającym udziałem sosny, wzrastających na siedlisku lasu wyżynnego i reprezentujących zespół grądu środkowoeuropejskiego. Zabieg przebudowy takich drzewostanów sprzyjałby także w istocie rzeczy ochronie tzw. siedlisk naturalnych. Mam również wątpliwości co do zastosowanej definicji „starolasów”, która jest sprzeczna z podręcznikową wiedzą leśną, w tym także dotyczącą tzw. lasów o charakterze pierwotnym czy lasów naturalnych. Zastanawia także przyjęta szerokość strefy wyłączeń wokół cieków wodnych (100 m w obie strony), moim zdaniem określona całkowicie arbitralnie. Brać pod uwagę należy fakt, że lasy wokół Krakowa w większości nie są lasami naturalnymi, i jednocześnie nie wykazują cech drzewostanów o charakterze pierwotnym (primary forests), w związku z powyższym nie powinno się w dyskusji o tych lasach stosować argumentacji właściwej dla wymienionych kategorii lasu.

W przypadku wyłączeń, do najważniejszych konsekwencji przyrodniczych o potencjalnie negatywnym charakterze moim zdaniem zaliczyć należy:

1. Pogorszenie stanu sanitarnego i zdrowotnego drzewostanów
2. Pogorszenie stabilności drzewostanów, w szczególności w młodszych fazach rozwojowych, zwiększenie zagrożenia ze strony śniegołomów, wiatrołomów i wiatrowałów.
3. Zwiększenie zagrożenia pożarowego na skutek zwiększenia ilości posuszu stojącego i leżącego.
4. Zwiększenie udziału gatunków ekspansywnych kosztem gatunków wolniej rosnących lub słabiej się odnawiających.
5. Zagrożenie wzrostem udziału gatunków obcych (np. dąb czerwony, robinia akacjowa, czeremcha amerykańska) kosztem gatunków rodzimych
6. Zwiększenie zagrożenia ze strony półpasożyticznej jemioli w drzewostanach sosnowych.
7. Zwiększenie ryzyka gradacji szkodników owadzych powodujących osłabienie lub obumieranie drzew i drzewostanów (np. kornik drukarz, kornik ostrozębny, szkodniki liściożerne powodujące defoliację drzew i drzewostanów).
8. Uproszczenie budowy drzewostanów w skali kompleksów leśnych wynikające z charakterystyki wzrostu drzewostanów na wysokość. Fragmenty starodrzewi po kulminacji wzrostu na wysokość z osiągniętą już maksymalną wysokością drzew będą doganiane przez młodsze fragmenty znajdujące się lub wchodzące w kulminację wzrostu na wysokość.
9. Homogenizacja krajobrazu leśnego, zmniejszenie udziału młodszych faz rozwojowych.
10. Przerwanie procesów przebudowy drzewostanów o składzie niezgodnym z siedliskiem, zarazem utrwalenie niewłaściwych składów gatunkowych. W przypadku sosny lub świerka rosnących na żyznych siedliskach, np. lasu świeżego i zespołu grądu środkowoeuropejskiego zaniechanie przebudowy może prowadzić do dalszej degradacji siedlisk
11. W drzewostanach różnowiekowych zagospodarowanych rębnią przerębową (ciągłą) lub stopniową udoskonaloną wstrzymanie cięć spowoduje stopniowy zanik zróżnicowanej struktury, przerwanie ciągłości procesu odnowienia drzewostanu oraz zmniejszenie jego zdolności retencyjnych (słabsze wyczesywanie wilgoci z opadów poziomych).
12. W drzewostanach zagospodarowanych rębniąmi z wykorzystaniem cięć częściowych i naturalnym górnooślonowym odnowieniem nastąpi osłabienie obradzania nasion (brak cięć obsiewnych), przepadanie samosiewów (brak cięć odślaniających podążających za potrzebami świetlnymi odnowienia), przepadanie gatunków wymagających krótkiego okresu odnowienia na skutek nie wykonywania cięć uprzątających

13. Rezygnacja z racjonalnych zabiegów pielęgnacyjnych, ochronnych i odnowieniowych i zarazem rezygnacja ze stosowanej w leśnictwie zasady „zmniejszania i rozproszenia ryzyka hodowlanego” będzie zwiększać wymienione ryzyko.

Proponowane ograniczenia spowodować mogą m.in. :

1. Zwiększenie szkód ze strony zwierzyny płowej w odnowieniach sztucznych i naturalnych (rezygnacja z grodzień),
2. Przerwanie ciągłości prac leśnych (okresowy zakaz pozyskania drewna) oraz ograniczenia co do możliwości stosowania nowoczesnych technologii utrudnią lub uniemożliwią wyłonienie wykonawców w przetargach na usługi leśne. Może dojść do przebranżowienia lub upadłości firm świadczących usługi leśne. Uniemożliwi to także kontraktowanie cięć związanych z utrzymaniem bezpieczeństwa dla odwiedzających las.

Negatywne konsekwencje o charakterze społecznym dotyczą przede wszystkim zwiększenia zagrożenia bezpieczeństwa wewnątrz lasu objętego wyłączeniami z gospodarki. Zaznaczam, że nie jest możliwe „wyłapanie” wszystkich drzew niebezpiecznych. Tymczasem biorąc pod uwagę aktualny stan prawny zgodnie z Ustawą o lasach to nadleśniczy odpowiada za stan lasu oraz za bezpieczeństwo osób przebywających w lesie.

Do potencjalnych niekorzystnych oddziaływań o charakterze ekonomicznym należy natomiast zaliczyć:

1. Zmniejszenie, a na części obszaru całkowite wyeliminowanie podaży drewna na rynku lokalnym. Drewno sprowadzane z większych odległości będzie obciążone zwiększonym „śladem węglowym” na skutek konieczności jego transportu. Brak drewna opałowego pogorszy warunki życia lokalnych społeczności.
2. Zmniejszenie oferty drewna dla firm zajmujących się jego przetwarzaniem spowoduje zaburzenia w dostawach dla tej branży, a być może wyeliminowanie części tych firm z rynku lokalnego .
3. Podwyższania cen drewna i wszystkich wyrobów pochodnych.
4. Zmniejszenie przychodów dla nadleśnictw może utrudnić lub uniemożliwić utrzymywanie infrastruktury turystycznej, edukacyjnej i wypoczynkowej, oraz zmniejszy wysokość wpłat do funduszu leśnego i do budżetu państwa.

Podsumowując, propozycja strony społecznej reprezentowanej przez Panią Annę Treit może doprowadzić do kompleksu negatywnych następstw o charakterze zarówno przyrodniczym, jak i ekonomicznym i społecznym. Dodać należy, że w realizowanej obecnie koncepcji lasu wielofunkcyjnego, funkcja społeczna jest realizowana praktycznie na prawie całej powierzchni Lasów Państwowych. W przypadku obszarów wokół wielkich miast wymaga ona intensyfikacji lecz moim zdaniem do tej intensyfikacji wystarczające są modyfikacje stosowanych metod. Nie należy także pomijać możliwości wykorzystania nowoczesnych metod hodowli lasu, które wraz z proponowanymi ich modyfikacjami są w stanie zapewnić właściwy stan lasu i poprzez to realizować funkcję społeczne.

Jan Karczmarski
Nadleśniczy

/podpisano elektronicznie/